

САМОМЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Толмачова Ірина Миколаївна,
професорка кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кандидатка педагогічних наук, доцентка

Канцедал Анастасія Олександрівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
студентка 2 курсу спеціальності 073 «Менеджмент»
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

***Анотація.** Самоменеджмент майбутнього вчителя нещодавно став об'єктом наукових розвідок. Самоменеджмент – це самоуправління особистості у найвищій формі, він вбачає комплекс цінностей, знань та умінь щодо управління внутрішніми та зовнішніми ресурсами. У роботі схарактеризовано суть, мету, функції, структуру, методи самоменеджменту та його переваги у професійній підготовці майбутнього вчителя.*

***Ключові слова:** професійна підготовка; майбутній учитель; самоменеджмент.*

Реформування української системи освіти, прийняття Закону «Про вищу освіту», Національної рамки кваліфікацій, розробка та провадження Державних освітніх стандартів нового покоління спонукають заклади вищої освіти педагогічного профілю до здійснення високоякісної професійної підготовки майбутніх фахівців. У сучасній системі освіти теорія та практика самоменеджменту педагога займає одне з провідних місць. Самоменеджмент є домінуючим фактором впливу на розвиток особистості майбутнього вчителя, його вміння користуватися раціональними процедурами, методами і прийомами самоорганізації, саморозвитку та саморефлексії.

Мета роботи: надати характеристику самоменеджменту майбутнього вчителя як сучасного педагогічного феномену.

Появі самоменеджменту, який вважають міждисциплінарним явищем, сприяли такі чинники: складні внутрішні процеси в управлінському середовищі, прискорений темп розвитку сучасного суспільства, поява нових видів ресурсів. Ці аспекти зумовили необхідність набуття людьми нового виду саморевізії, який підпорядковує собі контроль над власними внутрішніми та зовнішніми ресурсами. Самоменеджмент тісно межує з педагогікою (постійне вивчення нового, професійне самовдосконалення, самовиховання, навчання упродовж всього життя) та психологією (самодисципліна, самоконтроль, розуміння власного темпераменту і характеру).

Метою самоменеджменту для майбутнього вчителя є: максимальне використання можливостей саморозвитку; усвідомлене управління своїм

життям; самовизначення у професійній діяльності. У особистісно орієнтованій освітній парадигмі майбутній учитель розглядається як самостійний та відповідальний суб'єкт професійного розвитку. Важливим елементом професійної підготовки майбутнього вчителя є його здатність до самоменеджменту – бути внутрішньо активним, керувати собою, цілеспрямовано використовувати апробовані методи та прийоми роботи в професійній діяльності з метою підвищення ефективності виконуваних процедур і операцій, досягнення поставлених цілей. Серед чинників, які зумовлюють необхідність вивчення основ самоменеджменту майбутніми фахівцями, виявлено: недостатню сформованість навичок раціонально використовувати певні ресурси; невизначеність особистісних і дидактичних пріоритетів; певну невизначеність у меті та цілях педагогічної діяльності; недостатню сформованість умінь приймати управлінські та організаційні рішення; установку на утилітарний підхід до вирішення професійних завдань і проблем; недосконалу комунікацію з оточуючими тощо.

Поняття «самоменеджмент» виникло відносно нещодавно та розглядається в межах різних концепцій. Ми спираємося на концепцію та визначення німецького дослідника Л. Зайверта. Його концепція заснована на раціональному використанні своїх можливостей та синтезує у собі найважливіші положення з концепцій інших дослідників. Л. Зайверт визначає самоменеджмент як безпосереднє використання методики праці на практиці, для оптимізації використаного часу та власних ресурсів [1, с. 10].

Основними функціями самоменеджменту є: постановка цілей, планування, ухвалення рішень, організація та реалізація, контролювання, інформація та комунікація. Усі ці функції взаємопов'язані між собою, їх послідовне виконання дозволяє отримати результат, який сприяє успіху та наблизить до поставленої мети. Відповідно до реалізації даних функцій визначено фази процесу самоменеджменту, які утворюють повний цикл: постановка цілей; планування; прийняття рішень; організація й реалізація; контроль результатів і коригування цілей [2, с.20].

Використовуючи даний цикл процесу самоменеджменту, майбутні вчителі зможуть самостійно скласти для себе індивідуальний перелік алгоритмів самоменеджменту, який дозволить чітко сформулювати та поставити цілі, спланувати майбутню професійну діяльність, навчить приймати конструктивні рішення, реалізовувати власні плани та контролювати результативність діяльності. Алгоритм самоменеджменту при плануванні майбутньої педагогічної діяльності включає в себе: виявлення своїх сильних і слабких сторін; постановку мети та визначення шляхів її реалізації; визначення найефективніших методів самоуправління у професійній діяльності; контроль і оцінювання результатів роботи, саморефлексію; планування перспектив професійного саморозвитку.

Інструментами самоменеджменту можна вважати його методи. Метод Шваба – створений для встановлення найважливішого пріоритету: створення списку завдань, де на перші місця висувуються лише пріоритетні справи, виконання їх з дотриманням пріоритетної послідовності. Метод «Альпи» –

створений для планування завдань протягом дня/тижня/місяця, у якому задачі сортуються за тривалістю, а не важливістю. Метод «помідора» – необхідний для досягнення найвищого рівня концентрації на задачі в обмежений період часу. Для цього метода створено велику кількість телефонних та комп'ютерних додатків, адже він користується найбільшим попитом. Метод «швейцарського сиру» – підходить для виконання великих завдань, які розділяють на складові. Метод пріоритетного планування – схожий із методом Шваба, але будується на основі матриці Ейзенхауера, за якою завдання поділяються за важливістю і невідкладністю [3, с.15].

Оволодіння методами та складовими частинами самоменеджменту має такі переваги для майбутнього вчителя: мінімальна затрата свого часу та ресурсів; уміння організувати свою діяльність без стресу і поспіху; провадження гуманістичних принципів та ефективних організаційних аспектів у майбутню професійну діяльність; отримання задоволення від діяльності; вмотивованість та цілеспрямованість; мінімальна завантаженість роботою; зменшення помилок під час освітнього процесу; досягнення професійних цілей.

Отже, самоменеджмент – це комплексне самоуправління у найвищій формі, він вбачає вміння майбутнього вчителя управляти власними внутрішніми та зовнішніми ресурсами. Результатом реалізації самоменеджменту стає всебічний розвиток майбутнього педагога на всіх рівнях та етапах професійної підготовки.

Подальші аспекти вивчення процесу самоменеджменту передбачають розробку та перевірку педагогічних умов формування майбутнього вчителя як успішного менеджера освітнього процесу, чому може сприяти загальнопедагогічна підготовка у закладі вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Василик С. К., Майстренко О. В., Немашкало К. Р. Самоменеджмент : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 150 с.
2. Лугова В. М., Голубєв С. М. Основи самоменеджменту та лідерства: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.
3. Нетепчук В. В. Самоменеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2013. 354 с.